

Het recht

Annelies Verbeke

Niemand kan zeggen dat Didier Van Ranst zijn best niet heeft gedaan. Eerst had hij naar het afdelingshoofd van het uitzendbureau gevraagd en daarna langs zijn neus weg naar een meisje van hier. Verontrust door de naam Lyuba had hij zijn wens, zijn recht, zorgvuldig articulerend herhaald. Het afdelingshoofd had veel moeite moeten doen om hem verkeerd te begrijpen.

En dan staat er zo'n bruin rond ding voor de deur en wat doe je dan? Didier Van Ranst zal zeggen wat je dan doet; je laat zo iemand binnen want jij bent in een beschaafd land opgegroeid en je denkt met de moed der wanhoop: misschien leert ze hier nog iets.

Hij heeft geduld gehad. Hij heeft nooit zijn stem tegen haar verheven als er niets te begrijpen viel van de vragen die ze op hem afvuurde, en als hij er toch iets van kon maken, als het om ongepaste vragen bleek te gaan – was hij werkloos, was zijn vrouw dood – dan heeft hij simpelweg gedaan alsof hij die ook niet begreep en haar genegeerd in plaats van de deur gewezen. Toen ze de ruiten niet met ammoniak wilde schoonmaken – terwijl er niets beters is tegen vet – heeft hij nieuwe producten voor haar gekocht. Blijkbaar kan een uitzendbureau een klant daartoe verplichten, blijkbaar staat dat in een contract.

Hij heeft gezien waar ze woont, hij is achter haar Fiat Panda aan gereden, hij moest het weten. En aan de buitenkant was het niets bijzonders, dat appartementenblok, zoals ook haar auto niet doet vermoeden dat haar man of haar broer of haar neef – die kerel met wie ze woont is waarschijnlijk haar man én haar broer én haar neef – een Mercedes in de garage heeft staan. Hij heeft gewacht om te zien in welke flat het licht aan zou gaan en het viel te verwachten, ze woont daar, met de geraniums en de olijfbompjes op het balkon. Didier Van Ranst weet waarom dat soort bomen met stalen kettingen aan villagevels wordt vastgemaakt, hij weet wat de bomen kosten die op haar balkon staan, hoog en droog. Wat hij ook weet is dat het afdelingshoofd van het uitzendbureau daar geen conclusies uit zal willen trekken, geen verbanden zal willen zien en dat het dus geen zin heeft om hem te bellen. Didier Van Ranst legt de hoorn neer.

En zeker, ze maakt het hem moeilijk om te klagen, ze is niet slim maar geslepen, het huis glimt als nooit tevoren, nieuw stof dwarrelt onwennig over de geboende meubels, zijn kamerplanten krijgen te veel aandacht, die willen eindelijk met rust worden gelaten.

'Dorst?' vraagt ze aan de planten. 'Honger?' vraagt ze aan hem. Hij zegt niets, hij houdt zich in, hij wacht af. Ze maakt pudding voor hem. Heeft hij

Das Recht

Annelies Verbeke

Niemand kann behaupten, Didier van Ranst hätte sich keine Mühe gegeben. Zuerst hatte er den Abteilungsleiter der Zeitarbeitsfirma sprechen wollen und dann beiläufig nach einem Mädchen von hier gefragt. Beunruhigt durch den Namen Lyuba, hatte er seinen Wunsch, sein gutes Recht, sorgfältig artikulierend wiederholt. Der Abteilungsleiter hatte sich sehr anstrengen müssen, ihn falsch zu verstehen.

Und dann steht da so ein braunes, rundes Ding vor der Tür, und was macht man dann? Didier van Ranst kann sagen, was man dann macht; man lässt so jemanden rein, schließlich ist man in einem kultivierten Land aufgewachsen, und man denkt mit dem Mut der Verzweiflung: Vielleicht lernt sie hier ja noch was.

Er hat Geduld gehabt; er hat nie seine Stimme gegen sie erhoben, wenn sie lauter unverständliche Fragen auf ihn abfeuerte, und wenn er doch irgendwie daraus schlau werden konnte – ob er arbeitslos war, ob seine Frau tot war –, dann tat er einfach so, als hätte er diese auch nicht verstanden und ignorierte sie. Als sie die Fenster nicht mit Chlorreiniger putzen wollte – obwohl es nichts Besseres gegen Fett gibt –, kaufte er neue Produkte für sie. Offenbar kann eine Zeitarbeitsfirma einen Kunden dazu verpflichten, offenbar steht das in irgendeinem Vertrag.

Er hat gesehen, wo sie wohnt, er ist ihrem Fiat Panda hinterhergefahren, er musste es einfach wissen. Und von außen war der Wohnblock nichts Besonderes, und auch ihr Auto ließ nicht vermuten, dass ihr Mann oder ihr Bruder oder ihr Cousin – der Typ, mit dem sie zusammenwohnt, ist wahrscheinlich ihr Mann und ihr Bruder und ihr Cousin – einen Mercedes in der Garage stehen hat. Er hat gewartet, um zu sehen, in welcher Wohnung das Licht angehen würde, und natürlich, sie wohnt dort oben, mit den Geranien und den Olivenbäumchen auf dem Balkon. Didier van Ranst weiß, warum solche Bäume mit Eisenketten an Villenfassaden befestigt werden, er weiß, was die Bäume kosten, die da auf ihrem Balkon thronen. Was er auch weiß, ist, dass der Abteilungsleiter der Zeitarbeitsfirma keine Schlüsse daraus ziehen und keine Zusammenhänge wird sehen wollen, und dass es keinen Sinn hat, ihn anzurufen. Didier van Ranst legt den Hörer wieder hin.

Sicher, sie macht es ihm schwer, sich zu beklagen, sie ist nicht klug, aber gerissen, das Haus glänzt wie nie zuvor, neuer Staub wirbelt verloren über die polierten Möbel, seine Zimmerpflanzen bekommen zu viel Aufmerksamkeit, sie wollen endlich in Ruhe gelassen werden.

haar gevraagd om pudding voor hem te maken? Hij dacht het niet. Hij zegt niets maar denkt veel.

Zijn broer komt langs en het is zo'n lul, altijd geweest, Serge Van Ranst mocht en kreeg altijd wat meer – hij maakt haar aan het lachen, ze lacht als een kind.

‘Mijn broer’, zegt zijn broer, ‘heeft veel goede zorgen nodig.’ Zij stopt met lachen en knikt ernstig, ziet dan aan zijn gezicht dat ze niet zo naar hem moet kijken – hij wil een vlammenwerper – en ze besluit om ook een grapje te maken.

‘Weet jij wat is de kindje van kartonnen doos en plastic tasje?’ vraagt ze. De lollige zigeunerin. Hij gaat koffie maken. In de glimmende keukenruit ziet hij haar een papieren tasje van achter haar rug vandaan halen. Zijn broer houdt pas op met schateren als Didier hem gebiedt om weg te gaan.

Hij belt het uitzendbureau met de vraag om iemand anders te sturen. Blijkbaar moet daar een reden voor zijn, tot zover koning klant. Hij weet genoeg. Hij legt munten in kleine torens op het aanrecht en op de wasmachine in de hoop dat ze zullen worden gestolen, zijn horloge verbergt hij tussen het wasgoed zodat het kan worden meegewassen, zodat het stuk kan gaan. Zij verzamelt het geld op de eettafel alsof ze er winkeltje mee wil spelen, stalt het horloge uit als in de etalage van een juwelier. Ze daagt hem uit, zal iets stelen dat hij niet meteen zal missen, heeft dat vast al gedaan. Hij haalt dozen uit kasten, voorwerpen uit dozen, stopt alles weer terug. Hij moet het juiste ogenblik treffen, haar betrappen. Tegelijk moet hij het huis uit, zo vaak hij kan.

Hij haast zich door de stad, door de plassen, door decennialang bij elkaar gepuzzelde lelijkheid. Het loopt hier vol, het lummelt door shoppingcentra en drapeert zich over banken, het raapt wat er te rapen valt, het neemt, het heeft alles allang overgenomen, het valt niet meer terug te dringen.

Wat doet hij hier? Hij laat zijn huis inpalmen. Het is zijn huis, hij dient het niet te ontvluchten, mag het niet blootstellen. Hij gaat terug om het op te eisen.

Hij rent trappen op en af, ze is ervandoor, wat heeft ze meegenomen? Ze staat voor het raam in zijn slaapkamer, één knie op de vensterbank. Zijn slaapkamer. Zijn raam. Prostitueert ze zich hier? Maakt ze gebruik van zijn bed? Hoelang is dit al aan de gang? De kleren die ze draagt, die kleuren, dat ronde. Hij merkt op dat hij haar niet betaalt om daar te staan, en zij kijkt om, kijkt zogenaamd teder, maar het is spot.

‘Een wolk’, zegt ze. ‘Kijk daar, een wolk. Een zwaan.’ Ze blijft er met een zoete glimlach naar kijken. Ze heeft gelijk, denkt hij, een zwaan. Een met een gebroken nek.

Hij knijpt haar hard in de borsten, wringt het vel om in zijn vuisten, zij schreeuwt het uit, in het gelaat waarmee ze naar hem opkijkt wint verbazing het van vernedering. ‘Zijn dat werkkleren?’ vraagt hij. ‘Is dat gepast?’

Ze staat schuin voorovergebogen, kermt in haar dieventaal. Als hij haar loslaat, stormt ze naar de deur als een opwindspeeltje, de trappen af, de deur uit. Zo, denkt Didier Van Ranst. Hij moet het hardop herhalen: ‘Zo.’

„Durst?“, fragt sie die Pflanzen. „Hunger?“, fragt sie ihn. Er sagt nichts, er hält sich zurück, er wartet ab. Sie kocht Pudding für ihn. Hat er sie darum gebeten, Pudding für ihn zu kochen? Nicht, dass er wüsste. Er sagt nichts, aber er denkt viel.

Sein Bruder kommt vorbei, er ist so ein Trottel, schon immer gewesen, Serge van Ranst durfte und bekam immer etwas mehr. Er bringt sie zum Lachen, sie lacht wie ein Kind.

„Um meinen Bruder“, sagt sein Bruder, „muss man sich gut kümmern.“ Sie hört auf zu lachen und nickt ernst, sieht dann seinem Gesicht an, dass sie ihn nicht so anschauen darf – er will einen Flammenwerfer – und sie beschließt, auch einen Witz zu machen.

„Weißt du, was ist die Kind von Pappkarton und Plastiktüte?“, fragt sie. Die lustige Zigeunerin. Er geht Kaffee machen. Im spiegelnden Küchenfenster sieht er, wie sie eine Papiertüte hinter dem Rücken hervorholt. Sein Bruder hört erst auf, lauthals zu lachen, als Didier ihn auffordert zu gehen.

Er ruft mit der Bitte, jemand anderen zu schicken, bei der Zeitarbeitsfirma an. Offenbar braucht man dafür einen Grund, so viel zu „der Kunde ist König“. Er weiß genug. Er legt Münzen in kleinen Stapeln auf die Arbeitsplatte und die Waschmaschine, in der Hoffnung, dass sie gestohlen werden, seine Armbanduhr versteckt er zwischen der Wäsche, damit sie mitgewaschen wird, damit sie kaputtgeht. Sie sammelt das Geld auf und legt es auf den Esstisch, als wollte sie Kaufladen spielen, drapiert die Armbanduhr wie im Schaufenster eines Juweliers. Sie fordert ihn heraus, sie wird etwas stehlen, was er nicht sofort vermissen wird, hat das bestimmt schon getan. Er holt Kisten aus den Schränken, Gegenstände aus Kisten, packt alles wieder zurück. Er muss den richtigen Augenblick erwischen, sie ertappen. Zugleich muss er das Haus verlassen, so oft er kann.

Er hetzt durch die Stadt, durch die Pfützen, durch über Jahrzehnte zusammengeschusterte Hässlichkeit. Es quillt hier über, sie hungern in Shoppingcentern herum und fläzen sich auf Bänken, sie raffen, was sie können, sie nehmen, haben längst schon alles übernommen, sie sind nicht mehr zurückzudrängen.

Was macht er hier? Er lässt sein Haus einnehmen. Es ist sein Haus, er darf nicht daraus flüchten, es nicht kampflos aufgeben. Er geht zurück, um es wieder einzufordern.

Er rennt die Treppen rauf und runter, sie ist weg, was hat sie mitgenommen? Sie steht vor dem Fenster in seinem Schlafzimmer, ein Knie auf der Fensterbank. Sein Schlafzimmer. Sein Fenster. Prostituiert sie sich hier? Benutzt sie sein Bett? Wie lange geht das schon so? Ihre Kleider, die Farben, das Runde. Er weist sie darauf hin, dass er sie nicht fürs Rumstehen bezahlt, und sie dreht sich zu ihm um, schaut gespielt sanft, aber es ist Spott.

„Eine Wolke“, sagt sie. „Guck mal, eine Wolke. Ein Schwan.“ Ihr Blick verweilt mit einem süßen Lächeln auf dem Gebilde. Stimmt, denkt er, ein Schwan. Einer mit einem gebrochenen Hals.

Toch laat het hem niet los, het achtervolgt hem dag en nacht: ze gaat hem erin luizen. Ze verdraait het verhaal tot ongewenste intimiteiten, hij kent haar slag, haar geslacht, hij kent die streken, de goocheltruc die hem zijn baan kostte. Dat afdelingshoofd van het uitzendbureau, die luistert nu geduldig naar haar gejammer, die belooft haar de politie te bellen. Niets zullen ze uit hem halen, hij zal tonen wat zwijgen is, volharding.

Ze komt terug, met hangende pootjes en zonder hem aan te kijken staat ze voor de deur, het décolleté vervangen door een wijd, wollen jasje. Hij laat haar langs hem heen de gang in lopen, een seconde lang verlamd in de touwen. Wat is dit? Zelfkennis? Berouw? Het toevallige uitblijven van gevolgen? Dan beseft hij: ze is teruggekomen met een plan. Hij moet haar betrappen, het is nu een kwestie van leven of dood.

Nooit, zo neemt hij zich voor, zal hij nog naar binnen lepelen wat ze hem voorschotelt, hij kijkt wel uit, maar er volgt geen voedsel meer, alleen het noodzakelijke, alleen dat waartoe ze contractueel verplicht is, net genoeg om klachten onredelijk te laten schijnen, de heks, de muisstille, geniepige teef.

Hij stapt af van het muntgeld, haalt steeds grotere bankbiljetten uit de muur, legt ze op plaatsen waar een mens ze lang geleden kan zijn vergeten. Ze doorziet alle vallen. Hij geeft niet op.

Hij zoekt zijn digitale camera, vindt hem niet, waarschijnlijk heeft ze hem allang verpatst aan familieleden in zo'n achtergebleven gehucht waarvan de naam volledig uit medeklinkers bestaat, ze zal toch iets in het laatje moeten brengen, zo veel gehoorzaamheid zal die broer, die neef, die man van haar wel kunnen afdwingen, waar komt die Mercedes anders vandaan?

Hij vindt zijn fototoestel. Ze heeft het op een andere plaats gelegd om hem te laten zoeken, om zijn aandacht af te leiden.

En hij stapt zijn kast in, de klerkast op zijn slaapkamer, het is zijn klerkast, hij heeft het recht. Daar wacht hij.

Hij wacht tot ze de slaapkamer in komt met een stofzuiger in de hand, de slang van het toestel om haar nek, zo heeft ze hem al eerder gedragen. Ze kijkt rond, vraagt zich af waar de buit ligt, hij is klaar.

Doe maar alsof, denkt hij, begin maar in de hoeken, stofzuig maar goed onder het bed, ga op je knieën zitten, buig maar, buig voor mijn vloer. Als ze het kistje op de nachttafel optilt, richt hij de camera door de kier op haar. Ze klapt het open, kijkt in stilte naar de bankbiljetten – nu, denkt hij, nu heb ik je – klapt het weer dicht.

Ze waggelt met de stofzuiger de deur uit, hij vraagt zich af of ze nog terugkomt, schoon genoeg kan het hier toch nog niet zijn. Ze is terug met een emmer en een doek, lijkt alles schoon te willen maken, de bedspijlen, de plinten, het mens is een bezetene, is dit zo'n geval als de vrouw van Macbeth, dat eeuwige handenwassen, wegwissen van een slecht geweten?

De kast is aan de beurt, ze begint onderaan, dan de zijwand. Ze bukt zich om te spoelen en terwijl ze zich weer opricht ziet ze hem, door de kier, hun blikken treffen elkaar, ze schrikt, zet enkele stappen achteruit. En nu moet hij reageren, de kast uit wippen als een haas, maar zij is hem voor, gooit haar volle

Er kneift ihr hart in die Brüste, quetscht die Haut in seinen Pranken, sie schreit auf und blickt zu ihm hoch, in ihrem Gesicht siegt der Schrecken über die Erniedrigung. „Ist das Arbeitskleidung?“, fragt er. „Ist das angemessen?“

Sie steht zusammengekrümmt da, jammert in ihrer Gaunersprache. Als er sie loslässt, rast sie wie ein Aufziehspielzeug zur Tür, die Treppen hinunter, aus dem Haus. So, denkt Didier van Ranst. Er muss es laut wiederholen: „So!“

Doch es lässt ihn nicht los, es verfolgt ihn Tag und Nacht: Sie wird ihn hereinlegen, die Geschichte zu sexueller Belästigung verdrehen, er kennt diese Sorte, diese Art Frau, er kennt diese Spielchen, diesen Trick, der ihn seinen Job kostete. Dieser Abteilungsleiter hört sich jetzt bestimmt geduldig ihr Gejammer an, verspricht ihr, die Polizei zu benachrichtigen. Nichts werden sie aus ihm herauskriegen, er wird zeigen, was Schweigen, was Ausdauer bedeutet.

Sie kommt zurück, mit hängenden Schultern und ohne ihn anzusehen steht sie vor der Tür, das Dekolleté von einer weiten Wolljacke bedeckt. Er lässt sie an sich vorbei in den Flur, eine Sekunde lang wie erstarrt. Was ist das hier? Selbsterkenntnis? Reue? Das zufällige Ausbleiben von Folgen? Dann begreift er: Sie ist mit einem Plan zurückgekommen. Er muss sie erwischen, es ist jetzt eine Frage von Leben und Tod.

Nie wieder, so nimmt er sich vor, wird er das anrühren, was sie ihm aufischt, er ist auf der Hut. Aber es kommt kein Essen mehr, nur das Notwendigste, nur das, wozu sie vertraglich verpflichtet ist, gerade genug, um Beschwerden unberechtigt erscheinen zu lassen, diese Hexe, dieses verschlagene, heimtückische Miststück.

Er verwirft den Plan mit dem Kleingeld, hebt immer größere Geldscheine ab, legt sie an Stellen, an denen jemand sie lange zuvor vergessen haben könnte. Sie durchschaut alle Fallen. Er lässt sich nicht entmutigen.

Er sucht seine Digitalkamera, findet sie nicht, wahrscheinlich hat sie sie schon längst an Familienmitglieder in irgend so einem hinterwäldlerischen Kaff verhökert, dessen Name ausschließlich aus Konsonanten besteht, sie wird doch Geld nach Hause bringen müssen, so viel Gehorsam wird dieser Bruder, Cousin, Mann doch bestimmt von ihr verlangen, woher hat er sonst den Mercedes?

Er findet seine Kamera. Sie hat sie an eine andere Stelle gelegt, um ihn zum Suchen zu zwingen, ihn abzulenken.

Er versteckt sich in seinem Schrank, dem Kleiderschrank in seinem Schlafzimmer, es ist sein Schrank, er hat das Recht dazu. Dort wartet er.

Er wartet, bis sie mit dem Staubsauger ins Schlafzimmer kommt, den Schlauch um den Hals gelegt, so, wie sie ihn schon öfter getragen hat. Sie schaut sich um, fragt sich, wo die Beute liegt, er ist bereit.

Spiel mir ruhig was vor, denkt er, fang in den Ecken an, saug gut unter dem Bett, knie dich hin, beug dich, verbeuge dich vor meinem Fußboden. Als sie das Kästchen auf dem Nachttisch zum Abstauben anhebt, richtet er die Kamera durch den Türspalt auf sie. Sie klappt es auf, schaut schweigend auf die Geldscheine – jetzt, denkt er, jetzt hab ich dich – sie klappt es wieder zu.

Sie watschelt mit dem Staubsauger aus dem Zimmer, er fragt sich, ob sie noch mal zurückkommt, sauber genug kann es hier doch noch nicht sein. Sie

volle gewicht tegen de deur aan en draait de sleutel om. Dat was het dan, zo ver heeft ze hem gekregen, dat hij haar zijn medewerking verleende, haar hielp hem te vangen. Tussen zijn gebonk op de binnenkant van de kastdeur door, hoort hij haar de trap afstormen, de voordeur dicht slaan. Ze laat hem achter in het donkerste zwart, het zal niet lang duren eer de lucht op is, deze keer komt ze vast niet terug, tenzij om zijn huis leeg te halen. Met zijn nagels moet hij de naam van zijn moordnares in het hout kerven, hij had een balpen mee moeten nemen, hij haat het als onvoorbereid slachtoffer te zullen sterven.

Een videoboodschap, denkt hij, het fototoestel rust nog steeds in zijn hand. Ik ben Didier Van Ranst, moedwillig opgesloten en voor dood achtergelaten in mijn kleerkast – nee, die kleerkast, dat zien ze ook wel, het mag niet komisch klinken – door mijn schoonmaakster Lyuba – wat is haar achternaam? Didier Van Ranst zet het fototoestel aan, ziet de foto van haar bij het kistje op de nachttafel, stofdoek in de hand. Een schoonmaakster, denkt hij, voor wie niet beter weet: een doodgewone vrouw.

Uit: Annelies Verbeke, *Veronderstellingen*, Amsterdam: De Geus 2012, p. 66–72.

kommt mit Eimer und Lappen zurück, scheint alles gründlich putzen zu wollen, das Bettgestell, die Fußleisten, dieses Weib ist besessen – ist sie so ein Fall wie die Frau von Macbeth, dieses ewige Händewaschen, Wegwischen eines schlechten Gewissens?

Jetzt ist der Schrank an der Reihe, sie fängt unten an, dann die Seitenwand. Sie bückt sich, um den Lappen auszuwaschen, und während sie sich wieder aufrichtet, sieht sie ihn durch den Türspalt, ihre Blicke treffen sich, sie erschrickt, weicht einige Schritte zurück. Jetzt muss er reagieren, aus dem Schrank springen wie ein Hase, aber sie kommt ihm zuvor, wirft sich mit vollem Gewicht gegen die Tür und dreht den Schlüssel um. Das war's dann, so weit hat sie ihn gebracht, dass er ihr noch zuarbeitete, ihr half, ihn zu fangen. Während er von innen gegen die Schranktür hämmert, hört er sie die Treppe hinabstürmen, die Haustür zuschlagen. Sie lässt ihn in tiefster Finsternis zurück, es wird nicht lang dauern, bis die Luft aufgebraucht ist, diesmal kommt sie bestimmt nicht zurück, außer, um sein Haus zu plündern. Mit den Fingernägeln muss er den Namen seiner Mörderin in das Holz ritzen, er hätte einen Kugelschreiber mitnehmen sollen, er hasst es, als unvorbereitetes Opfer sterben zu müssen.

Eine Videobotschaft, schießt es ihm durch den Kopf, die Kamera immer noch in der Hand. Ich bin Didier van Ranst, vorsätzlich eingeschlossen und dem Tod überlassen in meinem Kleiderschrank – nein, das mit dem Kleiderschrank, das sehen sie ja selbst, es darf nicht komisch klingen – von meiner Putzfrau Lyuba – wie ist eigentlich ihr Nachname? Didier van Ranst schaltet die Kamera ein, sieht das Foto von ihr mit dem Kästchen auf dem Nachttisch, Staubtuch in der Hand. Eine Putzfrau, denkt er, wenn man es nicht besser wüsste: eine ganz normale Frau.

Übersetzt von: Thomas Altfrohne, Anna Delorme, Anna Eble, Maribel Hart, Dirk Haustein, Elena Langner, Lisa Mensing, Lars Unland, Lara Vanclooster (Die Übersetzung entstand unter Begleitung von Rainer Kersten.)